

Falchs

21

Grup de divulgació
 de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

DESEMBRE 2005, NÚMERO 21

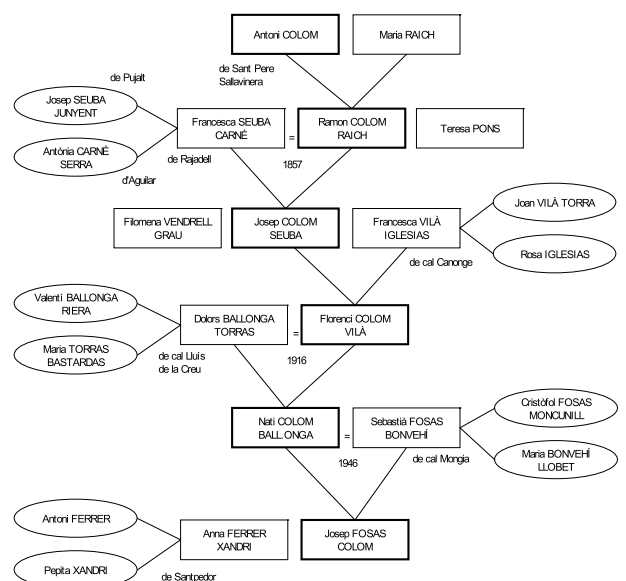
Cal Colom Vell

Aquesta casa té una peculiaritat que la fa única amb respecte a la resta de cases del Raval; el terreny no va ser comprat directament al Tatger, sinó que va procedir d'una segregació del terreny que envoltava una casa ja edificada. Així, el 24 de gener de 1841, Rosa Francitorra i el seu consort Joan Planes, propietaris de cal Canyol, van vendre un tros de terreny a Ramon Colom Raich, a fi i efecte que aquest s'hi construís la casa. Com que no disposava d'efectiu per pagar al comptat, els venedors li van imposar un cens de 3 lliures i 15 sous, moneda catalana. Aquest cens estava calculat sobre un valor o capital de 100 lliures. El cens era perpetu i es transmetia de pares a fills, tant per part del pagador com del cobrador, però es podia redimir en qualsevol moment, abonant el capital.

Ramon Colom procedia de Sant Pere Sallavinera i tenia un germanastre, l'Alexandre Colom, que va ser qui va edificar cal Xiscano, llavors anomenada cal Colom de la Creu. El Ramon es va casar primerament amb Teresa Pons, i després de la defunció d'aquesta, va repetir casament el 1857 amb Francesca Seuba Carné, de Rajadell. El dot va ser de 30 lliures i l'aportació del nuvi al patrimoni de la seva futura muller va ser de 15 lliures. Com era habitual, per garantir aquests diners en cas de restitució, el Ramon va haver d'hipotecar la casa a nom de la dona. El Ramon va fer dos testaments. El 1852, davant del notari de Manresa Francesc d'Assís Mas, va declarar que seria hereu el primer fill baró que tingués, ja que la primera muller només li havia donat una filla. A la Teresa li va garantir una viduitat plàcida, mantinguda a casa per l'hereu «...sí no voldra fer vida comuna ab mon hereu deura ets donarli cinc quarteras de blat dos cargas de oli y dos carnisseras de tocino salat y per habitacio lo segon quarto de ma casa ab son llit parat ab roba el ibern y el estiu y obligacio de mudarli al igual que el amo de la casa...». El segon testament li va fer el rector el 1876. El Ramon va fer hereu el Josep, usufructuària mentre visqués la seva segona dona, i va deixar la meitat d'una vinya de deu quarteres del mas Dalmau al Celdoni, el seu fill segon. Va manifestar per escrit que «...es su voluntad que trabajen juntos en utilidad de la casa y que planten dicha viña y despues de plantada hagan dos partes iguales hombres inteligentes y la señalen para cada

uno...». Aleshores ja tenia una filla casada, la Teresa, i una de soltera, la Maria. Per a aquesta va destinar el mateix dot que sa germana, 15 lliures. Per enquadrar aquestes quantitats en el context de l'època, val la pena citar un exemple. En l'any 1886, el dot que va aportar la dona al Ramon Cases de Matamargó, l'amo de mig Pla de Fals, va ser de 12.000 ptes, equivalents a unes 4.500 lliures. Aquestes xifres demostren bastament que la diferència econòmica i social entre un amo i el seu parcer era enorme.

Després de l'òbit del Ramon, esdevingut l'agost de 1876, va agafar les regnes de la casa el Josep Colom Seuba. Va conviure amb dues dones, no a la vegada, sinó l'una després de l'altra, com mana la moral i la bona educació. La primera va ser la Francesca Vilà Iglesias, de cal Canonge, la segona, la Filomena Vendrell Grau, de Monistrollet. La Francesca va morir el 1897 a l'edat de 30 anys, i aquell mateix estiu ho va fer la iaia Francesca Seuba, que en tenia 74. El vidu, en quedar-se sol amb dos menuts, va afanyar-se a fer tractes amb la Filomena, la qual es va haver d'encarregar d'aquests dos i dels quatre de collita pròpia que van arribar després. Així doncs, a la casa hi havien sis criatures; el Florenci i la Montserrat, fills de la primera dona, i el Pere, l'Anita, la Carme i la Maria, de la segona dona. El 1906, l'amo d'Oliveres va vendre al Josep un tros de terra de 1.700 pams quadrats, que li va permetre eixamplar el patí de la casa.

El Josep va morir el 1933 i aleshores la línia successora va passar per Florenci Colom Vilà, nascut el 1890 i casat el 1916 amb Dolors Ballonga Torras, filla de cal Lluís de la Creu. El notari va donar en els capítols una mostra del seu florit castellà «...Don Florencio y Vilá en contemplación á las bellas cualidades que concurren a Doña Dolores hace esponsalicio a esta, para el único caso que la misma le sobreviva, la cantidad de 60 pesetas...»

La parella va tenir dos xicots i dues mosses, però els dos nois van morir de petits. El Florenci va fer prosperar la casa perquè, a més de cuidar-se de les terres, es dedicava a traginar vi des de les tines a l'estació de Rajadell, on els majoristes l'embarcaven per la seva distribució. Moltes temporades havia de contractar el seu veí Marcel·lí Planas per ajudar-lo amb el carro. L'any 1920 va fer unes obres d'ampliació i va construir un cobert al patí del darrera, però la casa es trobava en bastant mal estat i a començaments de la dècada dels 30 va comprar un tros de terra del mas Oliveres per fer-se una casa nova. De primer va aixecar una pallissa on hi guardava el carro, i havent acabat la guerra, va fer edificar sobre el solar un habitatge, que va dir-se cal Colom Nou. El 1942 van fer el canvi de casa i aleshores van anar a viure a cal Colom Vell la Carme Colom Vendrell i el seu home Rosendo Ballonga Torras, de cal Lluís.

L'octubre de 1953 el Florenci va traspasar, deixant vídua i dues filles. La Ramona es va casar amb el comptable Lluís Claret Vall, mentre que la pubilla, la Nati, ho va fer el 1947 amb Sebastià Fosas Bonvehí, un dels xicots de cal Mongia. El Sebastià morí el 22 d'octubre de 2002. A cal Colom Nou actualment hi viu la Nati i el seu fill Josep Fosas Colom, amb la seva família; la seva muller Anna Ferrer Xandri i el seu fill Roger. La Noemí, la filla gran, es va casar amb David Fàbrega de cal Joan de la Creu i viuen a Cal Jepic.

Tina de Cal Colom Vell

Per altra banda el Rosendo i la Carmeta van ser els darrers habitants de cal Colom Vell. El Rosendo va morir el 5 d'octubre de 1980 i la casa va quedar deshabitada quan va traspasar la Carmeta, el 25 de setembre de 1999, perquè el seu fill Josep Ballonga Colom havia entrat de gendre a cal Mariano. Amb els anys la casa es va anar deteriorant força, però el 2005 s'han iniciat unes importants obres que, tot i conservant alguns elements distintius, com per exemple la tina adossada, convertiran la vella casa en un habitatge modern i funcional.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL-LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Anxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falcha.